

VLIV ZMĚNY SYSTÉMU HOSPODAŘENÍ Z KONVENČNÍHO NA EKOLOGICKÉ NA ÚROVEŇ CHOVU SKOTU

The effect of change from conventional to ecological farming on the level of cattle production

Louda, F.^{1,2}, Stádník, L.², Ježková, A.², Bjelka, M.¹, Hanuš, O.¹, Bémová, J.²

¹ - Výzkumný ústav pro chov skotu s.r.o. Rapotín, ² - ČZU Praha, ČR

Summary: Presented results of cattle breeding implicated 2 periods of different way of farming – first way was conventional farming (K - from 1995 to 1999) and second way is ecological farming (E - from 2000 to 2004). Agriculture enterprise is situated in the 3rd and in protected level of Krkonoše National Park in altitude from 550 to 750 m. Farming area had 1432 ha in period K and pasture areas were fertilized with industrial fertilizers (2-3 q of NPK (12,19,19) and 1-2 q of superphosphate per ha) with termination in 1993. Farming area had 1320 ha in period E. Fertilizing implicates dung-water (15 t per ha) and manure (8 t per ha). The average number of Czech Pied cows in the herd was from 167 to 174 in period K and from 164 to 174 in period E. Milk production amounted from 4219 to 4643 l of milk with 4.53 % of fat and 3.26 % of protein in period K and from 3796 to 4268 l of milk with 4.24 % of fat and 3.30 % of protein. The average of natality was from 93 to 110 % in period K and from 92,6 to 101 % in period E.

Key words: *conventional farming, ecological farming, cattle, milk production, fertility*

Souhrn: Předložené výsledky chovu skotu zahrnují dvě etapy rozdílného způsobu hospodaření v podmínkách konvenčního (K) v letech 1995-1999 a ekologického (E) v letech 2000-2004. Podnik hospodaří ve třetím pásmu Krkonošského národního parku (KRNAP) a částí v ochranném pásmu tohoto parku v nadmořské výšce 550-750 m. V období K hospodařil na ploše 1432 ha. V období E hospodařil na 1320 ha zemědělské půdy. V období K bylo chováno průměrně 167-174 ks krav českého strakatého skotu (C), v období E je chováno v průměru 164-174 ks plemene C. Mléčná užitkovost za rok na dojnici v období K dosahovala 4219–4643 l, při tučnosti (T) 4,53 %, bílkoviny (B) 3,26 %, laktóza (L) 4,76 %, v období E pak 3796–4268 l, T-4,24 %, B-3,30%, L-4,84 %. Natalita krav dosahovala v období K 93–110 %, v období E pak 92,6-101 %.

Klíčová slova: *konvenční hospodaření, ekologický způsob hospodaření, hnojení, skot, mléčná užitkovost, plodnost*

Úvod

Úkolem zemědělství v současnosti, ale i v budoucnosti je a bude produkovat zdravotně nezávadné suroviny a potraviny, udržovat a zajišťovat sociálně ekonomické prostředí venkova a soustavnou péči o krajinu vytvářet prostor pro trávení volného času rychle narůstajícímu počtu městského obyvatelstva. Kulturní ráz naší krajiny vznikl uvážlivým a šetrným hospodařením našich předků, kteří důsledně respektovali přírodní zákonitosti a byli úzce spjatí a ctili místo, kde žili a hospodařili - *genius loci*. Krajina, kterou svým hospodařením po staletí spoluvytvářeli má vysokou funkční i estetickou hodnotu. Dokladem toho jsou „Chráněné krajinné oblasti“, které jsou pro naši generaci stále zdrojem inspirace a poučení. Všechny formy současného ekologického hospodaření vedle produkce

zdravotně nezávadných potravin vychází ze zkušeností osvědčených technologických postupů minulosti a významně přispívají k ochraně krajiny. Výzkumnou činnost v oblasti ekologického zemědělství je nutné hlouběji zaměřit na studium biologických závislostí, vstupů, vhodných technologických postupů s ohledem na pěstované odrůdy bylin a plodin, chovaná plemena hospodářských zvířat. Nedílnou součástí výzkumné činnosti jsou i otázky sociálně ekonomické a další otázky spojené s filosofií tohoto směru hospodaření. Cílem práce je vyhodnocení období konvenčního (K) a přechod na ekologický (E) způsob hospodaření v chovu skotu s ohledem na dosahovanou mléčnou užitkovost krav a plodnost.

Materiál a metody

Šetření a získávání podkladových materiálu se uskutečnilo v zemědělském podniku hospodařícím v nadmořské výšce 550–750 m ve třetím pásmu Krkonošského národního parku (KRNAP) s částí pozemků v ochranném pásmu tohoto parku. Do sledování bylo zahrnuto období K způsobu hospodaření v letech 1995-1999 a období E způsobu hospodaření v letech 2000-2005. Průmyslovými hnojivými bylo naposledy hnojeno v roce 1993. Podnik hospodařil v období K způsobu na 1432 ha, v období E hospodařil

na 1320 ha zemědělské půdy. V roce 1995 byla veškerá orná půda o výměře 180 ha převedena na trvalé travní porosty výsevem pastevní luční směsi bez krycí plodiny. Obhospodařované půdy jsou středně až silně podzolované, minerálně chudé, se silně kyselou reakcí a s nízkými sorpčními vlastnostmi a nízkou přirozenou úrodností. Průměrné roční teploty se pohybují v rozmezí 5,6°C, ve vegetačním období v rozmezí 11,9°C, toto trvá v průměru 138 dnů. První mráz přichází v období od 23.9.- 10.11., mrazivé období končí 4.4.-2.6. Chovaným

plemenem skotu je český strakatý skot, kombinovaného užitkového typu, v počtu 277-312 ks celkem, z toho krav 167-174 ks v období K způsobu hospodaření, v období E

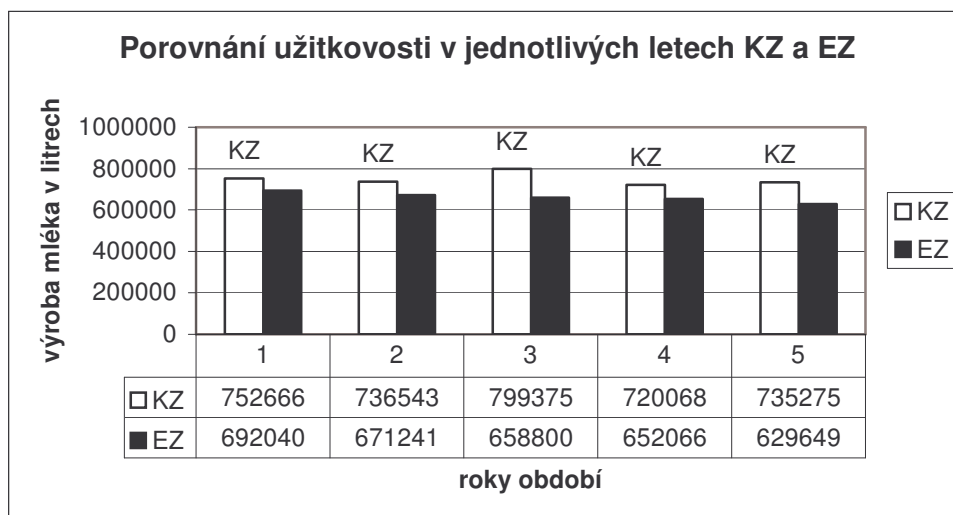
způsobu hospodaření pak 286-356 ks celkem a z toho 163-174 ks krav.

Výsledky

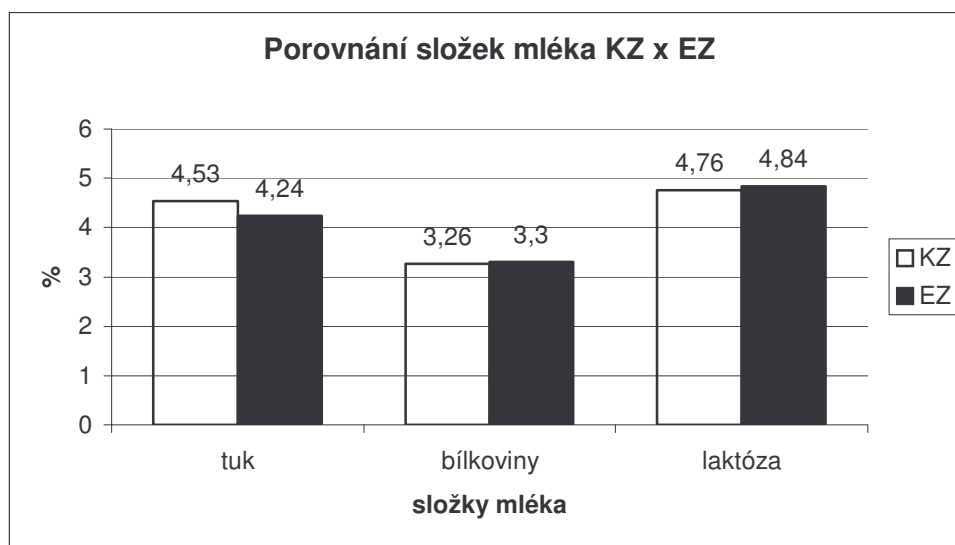
Průměrný denní nádoj mléka v období K se pohyboval od 11,56 do 12,72 l, v období E pak od 10,40 do 11,59 l. Celková produkce mléka v období K byla vyšší než v období E způsobu hospodaření, graf 1. Na obdobný trend poklesu mléčné užitkovosti po přechodu na E systém hospodaření upozorňuje WINTER (1991). V letním období bylo v systému K hospodaření dosahováno celkové vyšší produkce mléka o 5,62–18,94 %, v E systému lze pozorovat obdobný trend celkové vyšší produkce mléka v letním období o 7,66–16,00 % než v období zimním. Vyšší průměrný denní nádoj v období K hospodaření byl výrazně ovlivněn intenzívním přihnojováním pastvin průmyslovými hnojivy v množství 2-3 q NPK (12, 19, 19) a 1–2 q

superfosfátu na ha. V období E způsobu hospodaření je pro dojnice pravidelně obnovováno 10 ha pastvin přísevem jetele lučního a jílku vytrvalého. V E systému hospodaření se hnojí močůvkou 15 t/ha a hnojem 8 t/ha, v souladu s Agroenvironmentálním opatřením č. 242/2004. Hnojení se též zabýval EMANUEL (1990). Porost z těchto pastvin se využívá k příkrmování pasoucích se dojnic. Obsah mléčných složek v období K způsobu hospodaření se pohyboval v rozmezí u tuku od 4,25-4,88 %, obsah bílkovin od 3,20–3,33 %, obsah laktózy od 4,73– 4,80 %, v období E hospodaření pak obsah tuku 4,15–4,32 %, obsah bílkovin 3,27–3,34 %, obsah laktózy 4,82–4,48 %, graf 2.

Graf 1: Celková produkce mléka v období konvenčního a ekologického způsobu hospodaření
Comparison of total milk production in periods of conventional (KZ) and ecological way of farming (EZ)

Graf 2 : Porovnání složek mléka v období konvenčního a ekologického zemědělství
Comparison of milk components content in milk in periods of conventional (KZ) and ecological (EZ) farming

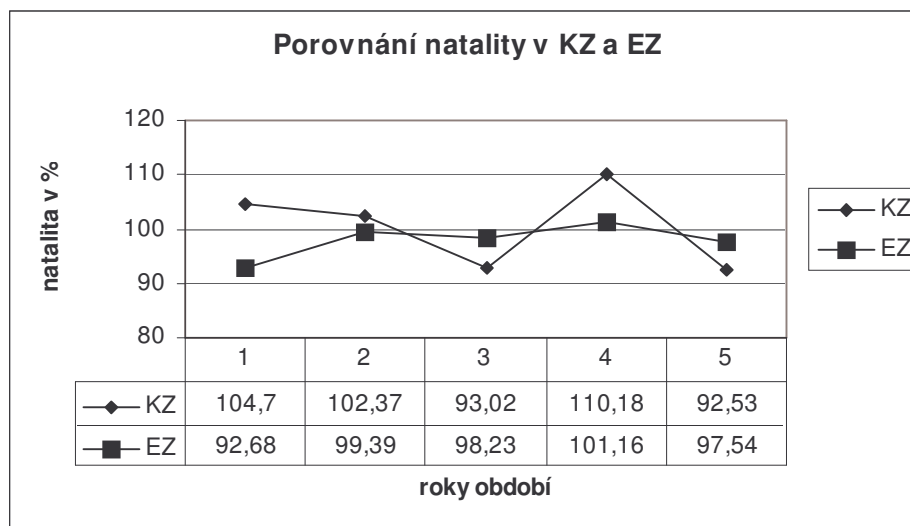

tuk – fat, bílkoviny – protein, laktóza – lactose

Natalita krav vyjádřená v % je uvedena v grafu 3. Z uvedených výsledků není patrný průkazný rozdíl vlivu hospodaření. Při hodnocení plodnosti vyjádřené service periodou (SP) jsou výsledky v obou systémech hospodaření vyrovnané s tendencí prodloužení SP v období E způsobu hospodaření o 1 – 2 dny. Délka mezidobí u sledovaného stáda krav jako komplexní

ukazatel plodnosti se pohyboval v období K způsobu hospodaření rozmezí od 380 do 396 dnů, v období E způsobu hospodaření od 381 do 396 dnů. Délka mezidobí ve sledovaném chovu je nad celostátním průměrem chovů hospodařících v horské oblasti až o 20 dnů v období K a až o 17 dnů v období E způsobu hospodaření.

Graf 3 : Porovnání natality krav v % v období konvenčního a ekologického způsobu hospodaření
Comparing of cow's natality in % in periods of conventional (KZ) and ecological (EZ) farming

Závěr

Porovnáním mléčné užitkovosti s výsledky kontroly užitkovosti (KU) u C plemene v horských oblastech, lze konstatovat, že v období K hospodaření bylo dosahováno vyšší mléčné užitkovosti až o 620 kg mléka v roce 1998, tučnosti o 0,03 %, bílkovin méně o -0,1 %. V období E hospodaření došlo k poklesu mléčné užitkovosti ve srovnání s výsledky KU o -2107 kg, poklesu tučnosti o -0,07 %, poklesu bílkovin o -0,08 %. Plodnost dojnic se v období E způsobu hospodaření nezhoršila. Rezervy ke zvýšení užitkovosti lze hledat ve

zvýšení péče o pastviny a konzervaci krmiv pro zimní období. Obtížně řešitelným problémem zůstává narůstající invaze širokolistých plevelů šťovíku okrouhlolistého (*Rumex obtusifolius*), šťovíku kadeřavého (*Rumex crispus*) a šťovíku alpského (*Rumex alpinus*). V období K způsobu hospodaření byl výskyt těchto plevelů sporadický a tyto byly likvidovány pomocí herbicidů. V období E způsobu hospodaření došlo k jejich silné invazi a podnik dosud nenalezl účinný způsob jejich likvidace.

Poděkování

Projekt vznikl za podpory MSM 6046070901 a MSM 2678846201.

Použitá literatura

Literatura je dostupná u autorů.

Adresa autora

Prof. Ing. František Louda, DrSc.	
Česká zemědělská univerzita v Praze, Katedra speciální zootechniky Kamýcká 129, 165 21, Praha 6 - Suchdol	Tel.: +420 224 383 067 Fax: +420 224 383 067 e-mail: louda@af.czu.cz